

Kur'an'ın Nüzulünün 1400. Yılı Anısına

DIYANET İLMİ DERGİ

KUR'AN

- ÖZEL SAYISI -

DİB
YAYINLARI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI - 856
İLMİ ESERLER - 138

Tashih
İsmail DERİN

Grafik & Tasarım
Emre YILDIZ
Mücella TEKİN
İsa YÜCEL

Baskı
Cem Veb Ofset
Tel: (0312) 385 37 27

2.Baskı, Ankara - 2012

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı: 13.09.2011/57

ISBN
2012-06-Y-0003-856
ISBN: 978-975-19-5234-9
Sertifika No:12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı
İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No:147/A 06800 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 295 72 93 - 94
Faks: 0 312 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış
Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel. (0312) 295 71 53 - 295 71 56
Faks: (0312) 285 18 54
e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

KUR'ÂN KENDİSİNİ NASIL TANITIR?*

GİRİŞ

Insanlığın atası Hz. Âdem ile başlayan vahiy silsilesi, belirli zaman aralıklarıyla gönderilen peygamberler yoluyla devam etmiştir. İnsanı yaratan Allah, yol gösterecek bilgi ve elçilerden onu yoksun bırakmamış, insanın Allah ile olan ilişkisinin en üst derecesi olan vahiy, çeşitli şekillerde kendisini göstermiştir. Bu bilgiler sayesinde insanlar, hayattaki temel görevlerini, asıl yaratılış amaçlarını öğrenmişlerdir. Peygamberler kendilerine verilen bu görevi yerine getirebilmek için bütün güçleriyle çalışmışlar ve böylece her devirde Allah'ın varlığına ve birliğine inanan ve bunu savunan insanların var olmasına vesile olmuşlardır.¹ Bu gün elimizin altında bulunan Kur'an-ı Kerim de, bu sürecin bir örneği ve ilâhî hitabın son ifade biçimidir. O bizlere, en doğru ve gerçek bilgileri sunmakta, kendisine uyanları yanlışlıklardan doğruluğa, karanlıklardan aydınlığa ve cehâlet bataklığından doğru bilginin selâmetine ulaştırmaktadır. Onun rehberliğinde insan, kainatla ve kendi bedeniyile barışık, mutlu bir yaşam sürme imkânı elde edebilecektir.²

Fakat kimileri, Allah'ın insana verdiği bu fırsatı ve seçme kabiliyetini hayır yolunda kullanmayarak şeytanın yolunu tercih etmiş, vahyin karşısında yer almıştır. Bu nasipsizler, Nebî'nin şahsiyetiyle ve onuruyla alay etmişler, kendisine sihirbaz, yalancı, şâir ve deli isnadında bulunarak vahyi değersizleştirmeye çalışmışlardır.³ Peygamber'e olan bu saldırı, kimi zaman Son Vahye de dönük olmuş, Kur'an'ı "şeytan sözü" ve "evvelkilerin masalı" olarak nitele-

* Mehmet ÜNAL

1 *İslama Giriş* (Gençliğin İslam Bilgisi), Diyanet İşleri Başkanlığı, Nisan 2007, s. 103-104.

2 Yılmaz, Nuri, *Temel Kavramlar*, Mana Yayınları, İstanbul 2008, s. 56.

3 Enbiyâ, 5; Sâffât, 36; Sad, 4; Tûr, 30; Hâkka, 41.

yebilmişlerdir.⁴ Bu da yetmemiş, vahyin insanlarla buluşmasını önlemek amacıyla “*Bu Kur’an’ı dinlemeyin. Baskın çıkmak için o okunurken yaygara koparın.*”⁵ diyerek propaganda çabalarını denemişlerdir. Fakat bilmedikleri gerçek şu idi ki, kâfirler istemese de Allah (son) nurunu tamamlayacaktı.⁶ Onlar insanları bu vahiyden kaçırmaya ve kendileri de kaçmaya çalışsa da⁷ bu değişmeyecekti. Vahiy ile insanlık mutlaka buluşacaktı. Rabbimiz bu hususta Mekke’li müşriklere, “*Sahi siz haddi aşan bir topluluk oldunuz, diye Zikir’le (Kur’an’la) sizi uyarmaktan vaz mı geçelim?*”⁸ buyurarak Kur’an’ın mutlaka gelmesi gerektiğini hatırlatmıştı.

Vahiy gelmeliydi. Çünkü insanlığın Yaratıcısına nasıl kulluk edeceklerini bilmeleri gerekiyordu. Gelmeliydi, çünkü daha önce gelmiş peygamberlerin bıraktığı tahrife uğramış tevhid dininin tashih ihtiyacı vardı. Gelmeliydi, başta, vahyin indiği toplum olmak üzere o günkü dünyanın ve kıyamete kadar gelecek tüm insanlığın ihtiyaçlarına cevap verebilecek, onlarda meydana gelen her türlü manevî hastalığa şifa kaynağı olabilecek bir kitaba ve bu kitabın canlı örneği bir Resûle ihtiyaç vardı. Ayrıca, inkarcıların “*Bize bir uyanıcı ve ona ait bir kitap gelmeli değil miydi?*”⁹ mazereti cevapsız kalmamalıydı.

Bugün elimizde bulunan ve 1500 yıllık bir geçmişi olan Kur’an, biz muhataplarından kendisini kâle almamızı, onu okumamızı ve anlamamızı istemektedir. İnkâr edenlerin geçmişten gelen önyargılarıyla değil Yaratıcının kendilerine bahşettiği akıl ile bu kelâmın nûrundan ve hidâyetinden faydalanmalarını istemektedir. Yoksa Kur’an’ın hidâyet ediciliği ve kılavuzluğu gerçekleşmeyecektir. Kılavuzun rehberliğini kabul etmeyene kılavuzun katacağı değer olamayacaktır. Tüm bunlar, Kur’an’ı tanımaktan geçmektedir. Kuşkusuz o, bir hidâyet ve şifa kaynağı, bir ışık ve bir nur; sağlam bir kulp ve bize uzatılmış bir iptir. O insanlığa sunulan bir mesaj, hayat veren bir kaynak ve Rabbimizden bize gelen bir nimettir.¹⁰ Ancak bu nimet, nimetin kadrini bilenler içindir.

4 En’am, 25; Enfâl, 31; Nahl, 24; Mü’minûn, 83; Furkân, 5; Neml, 68; Kalem, 15; Tekvir, 25; Mudaffifin, 13.

5 Fussilet:26.

6 Tevbe, 32; Saf, 8.

7 Müddessir, 49-51.

8 Tevbe, 32; Saf, 8; Zuhruf, 5 “*أَتَنْصُرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ*”

9 En’am, 156-157; Tâhâ, 134.

10 Geniş bilgi için bkz. Buladı, Kerim, *Kur’an Kendisini nasıl Tanıtır?*, Kayhan Yayınları, İstanbul 2010, s. 14-224.

Çalışmamızda, vahyin bizzat kendisini esas alarak, bu Son Çağrıyı kısaca tanımaya ve tanımlamaya çalışacağız. Şimdi öncelikle Kur'an'ın kendisini hangi isimlerle tanımlayıp isimlendirdiğini vermeye çalışalım.

KUR'ÂN KENDİSİNİ NASIL İSİMLENDİRMİŞTİR?

Yüce Kitabımız Kur'an'ı taradığımızda kendisinin birçok isim ve sıfatla isimlendirildiğini, bunun rakam olarak elliye aştığını görürüz.¹¹ Bu isimler arasında, *kitap*¹² *Kur'an*, *kelâm*,¹³ *nûr*,¹⁴ *hudâ*,¹⁵ *rahmet*,¹⁶ *furkân*,¹⁷ *şifâ*,¹⁸ *mev'iza*,¹⁹ *zikir*,²⁰ *kerîm*,²¹ *aliyy*,²² *hikmet*,²³ *hakîm*,²⁴ *mubârek*,²⁵ *hablullah*,²⁶ *es-sıratu'l-müstakîm*,²⁷ *kayyum*,²⁸ *fasl*,²⁹ *nebu'l-azîm*,³⁰ *ahsene'l-hadis*,³¹ *tenzîl*,³² *rûh*,³³ *el-mesânî*,³⁴ *arabiy*,³⁵ *kavl*,³⁶ *besâir*,³⁷ *beyân*,³⁸ *ilim*,³⁹

11 Daha detaylı bilgi için bkz. Muhammed Mahmud Davud, *Mu'cemu'l-Furûku'd-Delâliyye fi'l-Kur'an'il-Kerim*, Dâru'l-Garîb, Kahire 2008, s. 381.

- 12 Duhân, 2.
 13 Tevbe, 6.
 14 Nisâ, 174.
 15 Lokmân, 3.
 16 Yunus, 58.
 17 Furkân, 1.
 18 İsrâ, 82.
 19 Yunus, 57.
 20 Enbiyâ, 50.
 21 Vakâa, 77.
 22 Zuhruf, 4.
 23 Kamer, 5.
 24 Yunus, 1.
 25 Sâd, 29.
 26 Âl-i İmrân, 103.
 27 En'am, 153.
 28 Kehf, 2.
 29 Tânk, 13.
 30 En-Nebe', 2.
 31 Zümer, 23.
 32 Şuarâ, 192.
 33 Şurâ, 52.
 34 Hicr, 87.
 35 Zümer, 28.
 36 Kasas, 51.
 37 Câsiye, 20.
 38 Al-i İmrân, 138.
 39 Ra'd, 37.

hakk,⁴⁰ *el-hādī*,⁴¹ *acab(en)*,⁴² *tezkire*,⁴³ *ürvetü'l-vuskā*,⁴⁴ *müteşābih*,⁴⁵ *sıdk*⁴⁶ *adl*,⁴⁷ *imān*,⁴⁸ *emr*,⁴⁹ *büşrā*,⁵⁰ *mecīd*,⁵¹ *zebūr*,⁵² *mübīn*,⁵³ *beşīr* ve *nezīr*,⁵⁴ *azīz*,⁵⁵ *belāğ*,⁵⁶ *kasas*,⁵⁷ *mükerrem(eh)*, *merfûa(h)* ve *mutahhera(h)*,⁵⁸ adlı isimler dikkat çekmektedir.⁵⁹

Yukarıdaki isimler incelendiğinde bu isimlerin bir kısmının Allah'a ait Esmâü'l-Hüsnâ ile müşterek kullanıldığı görülür: *el-Hakk*, *el-Azîz*, *el-Hakîm*, *el-Mecīd* ve *el-Müheymin* gibi. Bu isimlerden bazıları ise Hz. Peygamber'e ait sıfatlarla kesişmektedir: *el-hādī*, *el-beşīr*, *en-nezīr* gibi. Bazıları ise daha önce gönderilmiş kutsal kitaplar için de kullanılmıştır: *el-kitāb*, *el-furkân* ve *el-hudâ* gibi. Diğer yandan bu isimlerden bazıları Allah'a izafetle kullanılmıştır. Mesela *kelām*, *kelime* ve *habl* kelimeleri terkip ile *kelāmullah*, *kelimetullah* ve *hablullah* şeklinde âyetlerde yer almıştır.⁶⁰

Bu isimleri açıklamak bu çalışmanın kapsamını aşacak boyuttadır. Ancak burada Yüce Kitabımızın özel adı olan "Kur'an" başta olmak üzere vahyin getirdiği mesajı ortaya koyması açısından önemli gördüğümüz bu isimlerden birkaçını kısaca detaylandırmaya çalışalım.

40 Al-i İmrân, 62.

41 İsrâ, 9.

42 Cîn, 1.

43 Müddessir, 54.

44 Lokmân, 22.

45 Zümer, 23.

46 Zümer, 33.

47 En'am: 115.

48 Al-i İmrân, 193.

49 Talak, 5.

50 Neml, 2.

51 Burûc, 21.

52 Enbiyâ, 105.

53 Yusuf, 1.

54 Fussilet, 4.

55 Fussilet, 41.

56 İbrâhîm, 52.

57 Yusuf, 3.

58 Abese, 13-14.

59 Bu isimler ve anlamları için bkz. Salih b. İbrâhîm el-Beleyhî, *el-Hudâ ve'l-beyân fi esmai'l-Kur'an*. Riyad 1397, s.134-306; Salih İbrâhîm el-Büleyhî, *Kur'an isimleri Antolojisi* (Terc:M.Marangozolu), Pınar Yayınları, İstanbul 2006, s. 155-281.

60 Çelik, Muhammed, *Kur'an'ın Kendini Tanıtması*, Diyanet İlmî Dergi, Cilt: 46, Sayı: 3, s. 10, 45,46.

1. Kur'ân (القرآن)

“Kur'ân” ismi, son vahyin özel adıdır ve altmıştan fazla âyette yer alır.⁶¹ Kelime, okumak, toplamak ve bir araya getirmek gibi anlamlara gelen *karâe/قرأ* fiilinden elde edilen bir mastardır.⁶² Kur'ân kelimesi, ilk inen 'Alak sûresinin başında “*oku/اقرأ*” şeklinde geçtiği gibi Kıyâme sûresinde de, “(Ey Muhammed! Cebrail sana Kur'ân'ı okurken), acele ederek onunla beraber dilini oynatma. Onu bir araya toplamak ve okutmak (قرأنه) şüphesiz bizim işimizdir. Biz onu (Cebrail'e) okuttuğumuz zaman, sen onun okuyuşunu/قرأنه izle”⁶³ şeklinde kullanılmıştır.

Kur'ân'ın kendisine atıfta bulunduğu bu özel isme “Gerçekten bu Kur'an en doğru olan yola götürür”⁶⁴; “Eğer biz, bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, elbette sen onu Allah korkusundan başını eğerek parça parça olmuş görürdün...”⁶⁵; “Kur'an okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin”⁶⁶; “... Ve bana Kur'an okumam emredildi”⁶⁷ âyetleri misal verilebilir.

“Kur'ân” ismi, âyetlerde tek olarak geçtiği gibi, *el-Kur'âni'l-Mübîn*,⁶⁸ *el-Kur'âni'l-Hakîm*,⁶⁹ *el-Kur'âni'l-Kerîm*,⁷⁰ *el-Kur'âni'l-Mecîd*,⁷¹ *el-Kur'âni'l-Azîm*⁷² şeklinde kendisine ait diğer isim ve sıfatlarla da kullanılmıştır.

2. Furkân (الفرقان)

Kur'ân'ın kendisini tanımladığı isimlerden birisi de “*furkân*”dır. “*Furkân*” kelimesi, diğer vahiy metinleri için kullanıldığı gibi⁷³ Kur'ân için de

61 Rağb el-İsfehâni, Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fi Garibi'l-Kur'ân*, Beyrut, ts. s. 402; Konu hakkındaki âyetler için bkz. Bakara, 185; Nisa, 82; Mâide, 101; En'am, 19; Araf, 204; Tevbe, 111; Yunus, 37; Kehf, 54; Taha, 2: 114; Furkân, 30; Neml, 1; Kâmer, 17; Rahmân, 2; İnşigak, 21.

62 Mennâu'l-Kattân, *Mebâhis fi Ulûmi'l-Kur'ân*, Mektebetu'l-Mearif, 1421-2000, s. 13-14; Useymin, M. Salih, *Tefsir Usûlüne Giriş* (Çev:M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayıncılık, İstanbul, ts, s. 4.

63 Kıyâme, 75/18.

64 İsrâ, 9

65 Haşr, 21

66 Araf, 204.

67 Neml, 92.

68 Hicr, 1.

69 Yâsin, 2.

70 Vâkıa, 77.

71 Kâf, 2.

72 Hicr, 87.

73 Bakara, 53

kullanılmış olup⁷⁴ anlam olarak hak ile bâtılın, hidâyet ve dalâletin, aydınlık ile karanlığın arasının ayrılmasını ifade etmektedir.⁷⁵

Dâmegânî âyetlerde bu kelimenin zafer,⁷⁶ dinde insanları sapıklıktan ve şüpheden çıkarıp uzaklaştırma⁷⁷ ve Kur'an'ın kendisi anlamlarında kullanıldığını söyler.⁷⁸ Ancak furkân kavramının Kur'an için de diğer kutsal kitaplar için de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Aslında aynı kaynaktan beslenen kitapların benzer vasıflarla vasıflanması kadar da tabîi bir şey olamaz.

Müfessirler, "Hani Musa'ya doğru yola gelirsiniz diye, o kitabı (Tevrât'ı) ve Furkân'ı (zaferi) vermiştik"⁷⁹ âyetini izah ederken, burada yer alan Furkan'ı Tevrat, haram ve helâli tefrik eden şeriatın kendisi ve düşman karşısında hakkın hâkim olmasına yardımcı olan nusret(ilâhî yardımı) olarak yorumlarlar.⁸⁰

Önceki satırlarda da ifade edildiği gibi Furkân, Kur'an'da bir surenin de adı olmuştur. Bu sûrenin ilk âyetinde "Âlemlere bir uyanıcı olsun diye kuluna Furkân'ı indiren Allah'ın şanı yücedir."⁸¹ buyrulur.

Takvaya dayalı bir kulluğu bize öneren Rabimizin, bunun kula olan yansımaya işaret ettiği bir âyetinde aynı kelimeyi kullanarak "Ey iman edenler! Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız; O, size iyiyi kötüden ayırt edecek bir anlayış verir (furqân) ve sizin kötülüklerinizi örter, sizi bağışlar. Allah, büyük lütuf sahibidir."⁸² buyurmuş ve takvânın kişide oluşan fitrî bir meleke haline gelmesini "furkanlaşma" olarak tanımlamıştır.

Zemahşeri bu âyeti yorumlarken, âyette yer alan "furkân"ın zafer manasında olabileceği gibi, beyân ve zuhûr manasına da gelebileceğini söyler ve şu ihtimalleri sıralar: "Allah, sizi furkân kılar" Yani sizi öyle bir şöhrete kavuşturu-

74 Furkân, 1; Krş Bakara, 53; Âl-i İmrân, 4; Enbiyâ, 48.

75 Ferâhî, Abdulhamid, *Müfredatü'l-Kur'an*, Daru'l-Arabi'l-İslami, 2002, s. 368.

76 "Hani Musa'ya doğru yola gelirsiniz diye, o kitabı (Tevrât'ı) ve Furkân'ı (zaferi) vermiştik." (Bakara, 53)

77 "(O Kur'an ki) insanlara tam hidâyettir, doğru yolu ve hak ile bâtılı ayırd eden (dalâletten kurtaran) hükümlerin nice açık delilleridir." (Bakara, 185)

78 Dâmegânî, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed, *el-Vucûh ve'n-Nezâir*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut ts, s. 360.

79 Bakara, 53

80 el-Beyzâvî, Ebû Saîd Nasıruddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed *Envaru't-Tenzil*, Dâru İhyâu't-Turâs, Beyrût ts., 1.80; İbn Kesîr, İsmail b. Ömer, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dâru't-Tayyibe 1999/1420, I. 261.

81 Furkân, 1

82 Enfâl, 29.

rur ki, sesiniz her taraftan duyulur; eserleriniz yeryüzüne yayılır. Veya “Size *furkân kılar*” demek, sizi başarıya ulaştırır, kalplerinize huzur verir, demektir... Yahut *furkândan* kasıt, dinî ve dünyevî üstünlükler anlamındadır. Buna göre anlam, sizinle diğer dinlerin mensuplarını birbirinden ayırt eder; hem dünyada ve hem ahirette size üstün meziyetler ihsan eder, demektir diye açıklar.⁸³

3. Nûr (نور)

“Nûr” kelimesi muhtelif âyetlerde İslam dini, imân, hidâyet, nebî, gündüzün ışığı, ayın ışığı, ilâhi vahiylerde beyân edilen helal ve haramlar ve Rabbimizin nûru gibi farklı anlamlarda kullanılmıştır.⁸⁴ Kelime anlam olarak, eşyâyı görmeye yardımcı olan ışık ve aydınlık anlamına gelir.⁸⁵ “en-Nûr” Allah Teâlâ’nın özel isimlerinden birisidir.⁸⁶ Karanlığın zıttı olan ve karanlığı ortadan kaldıran ışığın bir yansıması olarak da tasvir edilen bu latif isim, âyetlerde hem “*nur*” hem de “*münîr*=nurlandıran” olarak yer almış⁸⁷ ve Kur’ân için on iki âyette kullanılmıştır.⁸⁸

Bu konudaki âyetlerde Rabbimiz, “*Artık Allah’a, Resulüne ve indirdiğimiz nura (Kur’ân’a) inanın...*”⁸⁹; “*Ey insanlar! Size Rabbinizden bir delil (Muhammed) geldi ve size apaçık bir nur indirdik.*”⁹⁰ “*Ey kitap ehli! ... (Ayrıca) Size... Allah’tan bir nur ve apaçık bir kitap da gelmiştir.*”⁹¹ buyurduğu gibi “*Allah’ın yerin ve göğün nuru*” olduğuna işaret edilerek teşbih yoluyla Kur’ân’ın aydınlatici bir nur olduğuna işaret edilmiştir.⁹²

83 Zemahşerî, Mahmud b.Ömer, *el-Keşşâf an hakaihi gavamizi’t-Tenzil*, Mektebetu’l-Ubeykân, Riyad 1998/1418, II. 604.

84 Süleyan, Mukatil, *Kur’ân Terimleri Sözlüğü* (el-Eşbâh ve’n-Nezâir), İşaret Yayınları, İstanbul 2004, 404-407.

85 Rağîb, *Müfredât*, s. 508.

86 Geniş bilgi için bkz. Çelikoğlu, Şahver, *Âyet ve Hadislerin Işığında el-Esmâ’ul-Husna şerhi*. İstanbul 2002, V.377 vd.

87 Geniş bilgi için bkz. Çelik, Ömer, *Kur’ân-ı Kerim’de Nûr Kavramı*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1998-1999, sayı: 16-17, (s. 123-171), s.155.

88 Nisa, 174; Maide, 15,16; En’am, 122; Araf, 157; Tevbe, 132; İbrahim, 1; Nur, 35; Ahzab, 43; Zümer, 22; Şura, 53; Teğâbûn, 8. Geniş bilgi için bkz. Beleyhî, *el-Hüda ve’l-beyân*, s. 186.

89 Teğâbûn, 8.

90 Nisâ, 174.

91 Maide, 15. Diğer âyetler için bkz. Şûrâ, 52; Teğâbûn, 8.

92 Nûr, 35. Bu âyetin geniş değerlendirmesi için bkz. Duman, M. Zekî, “*Nur Suresi’nin 35. Âyetinin Tefsir ve Te’vili Bağlamında Allah’ın İnsana Dört Hidâyeti: Fitri Din, Akıl, Peygamber ve Kitap*”, *Usûl: İslâm Araştırmaları*, 2005, sayı: 3, s. 7-42.

4. Kitap (الكتاب)

Kur'an'a verilen isimler arasında en sık kullanılan birisi de "kitap" olmuştur. Kelime, Kur'an'da 228 yerde geçerken bunların bir kısmı diğer kitaplar için⁹³ bir kısmı ise⁹⁴ Yüce Kitabımız Kur'an için kullanılmıştır.⁹⁵

Kitap, bilgilerin toplandığı yer demektir. Allah'ın Kur'an'a "kitap" demesinin sebebi, içinde sûrelerin, âyetlerin ve harflerin toplandığı yer olmasındandır. Diğer bir ifade ile muhtelif ilimleri, doğru haberleri ve hükümleri ihtiva etmesi nedeniyle bu isim Kur'an'a verilmiştir.⁹⁶

Rabbimiz Kur'an'ın muhtelif âyetlerinde, "Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir."⁹⁷; "...Allah, sana kitabı (Kur'an'ı) ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğin şeyleri öğretmiştir. ..."⁹⁸; "Bu Kur'an, âyetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır."⁹⁹ buyurarak "kitap" kelimesine Kur'an'da yer vermiştir.

5. Hüdâ (هدى)

Kur'an'ın isimlerinden birisi de *hüdâ* olmasıdır. Bu isim, bir hedefe kavuzlanmak, doğruyu ve güzeli bulmak, delil ve kanıt, sünnet ve şeriat gibi anlamlarda kullanılmış¹⁰⁰ ve benzer anlamlarda Kur'an'a sıfat olmuştur.¹⁰¹ Rabbimizin güzel isimlerinden birisi de el-*Hādî*'dir. Bunun da anlamı, Cenâb-ı Hakk'ın kullarını her türlü faydalı şeylere yönelten ve zararlı şeyler-

93 Tevrat için bkz. Bakara, 53, 78, 85, 87, 89, 101, 113, 144, 159, 174, 176; Âl-i İmran, 19, 187; Araf, 169; Yunus, 94; Hüd, 110; Mu'minün, 49; Furkân, 35; Sâffât, 117; İncil için bkz. Âl-i İmran, 48.

94 Büleyhî yetmiş âyette "kitap" kelimesinin Kur'an için kullanıldığını söyler. A.g.e, s. 152.

95 Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsîr Usulü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, s. 34-36.

96 Büleyhî, 152-3.

97 Bakara, 2.

98 Nisâ, 113.

99 Sâd, 29. Bu hususta diğer örnekler için bkz. Bakara, 231; Âl-i İmran, 7; Nisa, 127, 136; Maide, 48; Araf, 2, 196; Enfal, 75; Yunus, 1; Hüd, 1; Yusuf, 1; Ra'd, 1; İbrahim, 1; Hicr, 1; Nahl, 64; 89; Kehf, 1; Meryem, 16, 41; 56; Şuarâ, 2; Neml, 1; Kasas, 2, 86; Ankebût, 45, 48, 51; Lokman, 2; Secde, 2; Fâtır, 29, 31, 32; Zümer, 1, 2, 41; Mü'min, 70; Fussilet, 3, 41; Zuhruf, 2; Duhân, 2; Ahkâf, 2, 30; Cum'a, 2

100 Altıntaş, Ramazan, *Kur'an'da Hidayet ve Dalalet*, Rev Yayınları, Konya 1997, s. 5362..

101 Ferâhî, Abdulhamid, *Müfredatü'l-Kur'an : nazaratun cedide fi tefsiri elfazin Kur'aniyye*. (tahkik ve serh Muhammed Ecmel Eyyub el-İslahi), Beyrut 2002, s. 330.

den korunmaları için onlara rehberlik eden, demektir.¹⁰² Kelimenin Kur'ân bünyesinde 250'den fazla kullanımı bulunmaktadır.¹⁰³

Kur'ân, hidâyetin Allah'tan geldiğini söyler. Bu da, hidâyetin Yaratıcı Kudret'in kozmik planlardan insanoğluna muhtelif yollarla rahmet ve ışığını ulaştırması demektir.¹⁰⁴ Bu bağlamda peygamberler, âlimler, salih ameller, Ka'be, ve Kur'ân birer hidâyet vesile olarak karşımıza çıkar.¹⁰⁵

Kur'ân, ilâhî irâdenin söz şeklindeki ifadesidir. O evrensel planda kendisini hidâyet rehberi olarak takdim eder ve “Şüphesiz ki bu Kur'ân en doğru yola iletir...”¹⁰⁶ ifadesiyle bunu insanlığa duyurur.

6. Zikir (الذكر)

Yüce Kitabımızın isimlerinden birisi de “zikir”dir. Zikir, sözlükte, bir şeyi anma, telaffuz etme, muhafaza etme, ders edinme gibi anlamlarda kullanılmıştır.¹⁰⁷ “Zikir” kelimesi ve türevleri Kur'ân-ı Kerim'de üçyüze yakın yerde geçer. Sadece “zikir” kelimesi ise, 76 yerde zikredilir. Kelime emir kalıbı ile 37 yerde geçer. Kur'ân dikkate alındığında ise kelime fiil kalıbıyla, Allah'ın bizlere verdiği nimetlerin şükürünü edâ etmek, çokça hatırlamak, tefekkür etmek, ibadet etmek manasına gelirken, isim olarak kullanıldığında ise ilahî kitaplar, vahiy, tevhîd, Tevrat ve Kur'ân olmak üzere otuzun üzerinde anlamı bulunmaktadır.¹⁰⁸

Kelimenin Kur'ân için kullanıldığı âyetlerden birkaçı şöyledir: “Andolsun, size, (bütün durumlarınızı kapsayan) zikrinizin içinde olduğu bir kitap verdik”¹⁰⁹, “Hiç şüphesiz Zikir'i (Kur'ân'ı) biz indirdik biz; onun koruyucuları da gerçekten biziz.”¹¹⁰

Kur'ân, rahman ve rahim olan Allah'ın öğüt ve uyarıları ile doludur. Bu öğütlere tabî olanlar, kendisi ile dünya ve Ahiret'te şereflenir, onurlanır, vesveseci cin şeytanlarının süsledikleri günahlara ve zikri örtbas etmek isteyen

102 Çelikoğlu, *Esmâ'ül-Hüsna Şerhi*, V.398.

103 Öztürk, Yaşar Nuri, *Kur'ân'ın Temel Kavramları*, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 1994, 178.

104 Öztürk, a.g.e., s. 178.

105 Geniş bilgi için bkz. Aluntaş, a.g.e., s. 69 vd.

106 İsrâ, 9.

107 İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arap*, Daru's-Sadr, Beyrut ts, IV. 308.

108 Bilgiz, Musa, “Kur'ân'da Zikir Kavramının Anlam Alanı”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006, sayı: 25, (s. 205-232), s. 207-208.

109 Enbiyâ, 10.

110 Hicr, 9.

velveleci insan şeytanlarına karşı direnme gücü bulur. İşte bu mübarek zikir- den, ancak diri bir kalbe sahip kişiler yararlanır.¹¹¹ Rahmanın zikrinden yüz çevirenlerin yoldaşı şeytandır.¹¹² Peygambere “*Ey kendisine Zikir indirilmiş olan! Sen delisin*”¹¹³ diyenlerin de yarın âhirette halleri acınasıdır. Çünkü onlar Zikri terk ettikleri/ unuttukları için ahirette kör olarak dirileceklerdir.¹¹⁴

KUR'ÂN KUR'AN'I NASIL TAVSİF EDER ?

1. Kur'ân Allah Tarafından İndirilmiştir.

Kur'ân, tarihin birçok döneminde kullarına vahiy gönderen Yüce Rabbimiz tarafından indirilmiştir. Bu hususta Kur'ân, kendisinin “*Hüküm ve hikmet sahibi, çok övülen Allah tarafından...*”¹¹⁵ ve “*Onun izniyle*”¹¹⁶ indirildiğini bunda da hiç şüphe olmadığını söyler.¹¹⁷ Çünkü o, Allah'tan başkası tarafından kendisine isnat edilerek uydurulmuş bir kitap değildir.¹¹⁸ Kur'an'a iman eden müminlerin Kur'an'ın tartışmasız Rablerinden gelen bir gerçek olduğu konusunda asla bir şüphe duymamaları gerekir.¹¹⁹

Kur'ân'ı tebliğ eden Hz. Peygamber'e müşriklerden bazıları muhtelif isnatlarda bulunarak ona gelen vahyi değersiz kılmaya çalışarak Kur'an'ın bir şâir veya kâhin sözü olduğunu söylemişlerdi. Buna karşı Kur'ân kendisini kastederek, “*O, bir şâir sözü değildir. Ne az inanıyorsunuz? Bir kâhin sözü de değildir. Ne az öğüt alıp-düşünüyorsunuz? Âlemlerin Rabbinden indirilmedi.*”¹²⁰ demiştir.

2. Kur'ân Cebrail Vasıtasıyla Vahyolunmuştur.

Kur'ân'dan öğrendiğimize göre Allah'ın bir insanla iletişimi ya bir vahiy ile yahut perde arkasından konuşmakla ya da katından kullarına gönderdiği bir elçi-melek ile olagelmıştır.¹²¹ Bu vahiy meleğinin adı Cebrâil'dir. Kur'ân

111 Yâsin, 36/69-70.

112 Zuhruf, 36.

113 Hicr, 6.

114 Tâhâ, 124.

115 Yunus, 37-38; Şuarâ, 192; Fussilet, 42.

116 İbrahim, 1.

117 Bakara, 2

118 Yunus, 37-38.

119 Hac, 54

120 Hakka, 41-43.

121 Şûra, 51.

onu bize anlatırken “elçi/restül” olarak zikrettiği gibi¹²² “Cibril”¹²³ Rûh,¹²⁴ Rûhu'l-emîn¹²⁵ ve Rûhu'l-kudûs¹²⁶ olarak da anmıştır. Cibril'in şahsiyeti, “... Arş'in sahibi katından değerli, güçlü, sözü dinlenen ve güvenilen şerefli bir elçi...”¹²⁷ şeklinde açıklanır.

Buna göre Yüce Rabbimiz tarafından gelen Kitabın içinde bir kuşku olmadığı gibi ona elçilik görevi ile görevli meleğin kendisinde de bir töhmet asla bulunmamaktadır. O emîn bir elçidir: “Gerçekten o (Kur'an), âlemlerin Rabbinin (bir) indirmesidir. Onu Ruh'u'l-emin indirmiştir...”¹²⁸

3. Kur'an Korunmuş Bir Kitaptır.

Kur'an, Levh-i Mahfuz'dan, tertemiz elçilerin eliyle¹²⁹ şeytanların tasallu-tundan korunarak indirilmiş olup, kendisine dışardan herhangi bir müdahale bulunmamaktadır. O, gerek geldiği menşe' açısından gerekse vahyin kendisi ile bize ulaştığı elçi açısından¹³⁰ şüphe ihtiva etmemektedir. Vahyin sahibi olan Allah (c.c.), vahye yönelik Nebî'nin bir müdahalesinin olmadığını belirterek “...Eğer (Muhammed), bazı laflar uydurup bize iftira etseydi, elbette onun sağ (elini veya gücünü) alırdık. Sonra onun can damarını keserdik.”¹³¹ buyurur.

Anlaşılan odur ki, Kur'an, Peygamberin kalbinde ilahi bir denetimle korunmuştur. Bunun sonucu olarak Kur'an vahyi, Hz. Peygamber (s.a.s)'in hafızasında eksiksiz bir şekilde cem' edilmiş, unutulması -Allah'ın diledikleri hariç- tamamıyla engellenmiştir.¹³² Vahyin korunmuşluğu konusunda en açık teminatı Yüce Rabbimizin “Hiç şüphesiz, zikri (Kur'an'ı) biz indirdik biz; onun koruyuculan da gerçekten biziz.”¹³³ meâlindeki âyetlerde görürüz.

122 Bakara, 97, 98; Tahrîm, 4.; Tekvîr, 19.

123 Bakara, 97, 98; Tahrîm, 4.

124 Bakara, 97, 98; Tahrîm, 4.

125 Tekvîr, 19.

126 Bakara, 87, 253; Mâide, 110; Nahl, 102.

127 Tekvîr, 19-21.

128 Şuara, 192-194.

129 Abese, 13-16

130 “O (Peygamber), ğayb hakkında (verdiği haberlerden dolayı) suçlanamaz.” (Tekvîr, 24)

131 Hakka, 44-46

132 Bkz. Bakara, 106; Kıyâme, 17; Âla, 6.

133 Hicr, 9.

4. Kur'an Arapça Olarak İndirilmiştir.

Yüce Yaraticının tarihte seçtiği tüm elçilerine uyguladığı bir kuralı vardır. O da her peygambere vahyini kendi kavminin lisanı ile göndermiş olmasındır. Bu kuralı şu âyette açıkça görürüz: “*Biz her peygamberi, ancak kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (Allah'ın emirlerini) iyice açıklasın...*”¹³⁴

Bir ümmete gönderilen ilahi kitabın, o ümmetin diliyle gönderilmesi kadar doğal bir şey düşünülemez. Çünkü insan ne ile sorumlu tutulduğunu, ilâhî irâdeye uygun hareket tarzlarının neler olduğunu bilmeden bu sorumluluğunu yerine getirebilmesi mümkün değildir. Zaten muhataplara anlamadıkları bir dille direktifler verilmiş olsaydı, onlar buna itiraz ederlerdi. Kur'an kâfirlerin böyle bir itirazına, “...Eğer biz onu yabancı bir dilden bir Kur'an kılsaydık, diyeceklerdi ki: *Âyetleri tafsilatlı bir şekilde açıklanmalı değil miydi? Arab'a yabancı dilden (kitap) olur mu?...*” ifadeleriyle işaret eder.¹³⁵

Arapça, Arap yarımadasının büyük bölümünde konuşulan Sâmi dil kolunun konuştuğu dilin adıdır. Ve zengin bir kullanım özelliğine sahiptir. Aynı formatta başta dillerde bulunmayan birçok özelliği bünyesinde taşımaktadır. Bu dil, en kapsamlı ve etkili biçimde bir şeyi beyan etme özelliğine sahip olması yanında, saf ve arı duru bir dil olması, zengin bir kelime hazinesine sahip bulunması,¹³⁶ besteli bir dil yapısına sahip olması, morfolojik yapı zenginliği, ahenk ve tanin(sesin uzatılması) gibi hususiyetleriyle temayüz etmiştir.¹³⁷ Ancak dilin tüm bu özellikleriyle birlikte son vahyin Arapça olarak nazil olmasının temel amacı, insanların vahyi anlayabilmeleridir. Âyetlerde bu hususa işaret edilerek “*Gerçekten biz, akıl erdirirsiniz diye, onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik.*”¹³⁸ denilir. Benzer anlam başka bir âyette, “*Bilen bir kavim için, âyetleri (çeşitli biçimlerde, birer birer) fasıllar halinde açıklanmış' Arapça Kur'an (veya okunan) kitaptır.*”¹³⁹ şeklinde dile getirilir.

5. Tedrici Olarak Safhalar Halinde İndirilmiştir.

Kur'an'ın inişi birden olmamış, risaletin devam ettiği 23 senelik zaman dilimi içerisinde olaylara ve sorulara cevap verilmek üzere peyderpey

134 İbrahim, 4.

135 Demirci, Muhsin, *Vahiy Gerçeği*, İFAV, 1996, s. 119.

136 Mesela bir aslan ve deve gibi hayvanların 4 bine yakın farklı kullanımından söz edilir.

137 Geniş bilgi için bkz. Candan, Abdulcelil, *Kur'an Neden Arapça İndirildi?* (Gereklere ve Amaçlar Üzerine Bir Deneme), Ekev Akademi Dergisi, Yıl:10, Sayı:26 (Kış 2006), s. 33-50.

138 Yusuf, 2.

139 Fussilet, 3.

inmiştir. Ancak müşriklerin buna itirazı olmuş, diğer semavî kitaplarda olduğu gibi¹⁴⁰ Kur'an'ın da bir defada kendilerine indirilmesini talep etmişler ve “Kur'an ona bir defada toptan indirilseydi ya!”¹⁴¹ demişlerdir. Bu talebe farklı âyetlerde “...Biz (Kur'an'la) senin kalbini pekiştirmek için onu böyle kısım kısım indirdik.”¹⁴² ve “Biz Kur'an'ı, insanlara dura dura okuyasın diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.”¹⁴³ denilerek karşılık verilmiştir.

İnen her bir âyet ve sûre ile muanzlara karşı meydan okuma ve böylece Kur'an'ın i'caz yönünün ortaya çıkmasının yanında peyderpey inzâli, Efendimiz'in (s.a.s.) vahye muhatap olan kalbinin güçlendirilmesine yardımcı olmuştur. Kimi zaman meydana gelen birtakım olaylara mebnî olarak bazı âyetlerin indirilmiş olması, hem Hz. Peygamber'in hem de sahâbenin Kur'an'ı anlamasını da kolaylaştırmıştır. Unutulmamalıdır ki Kur'an-ı Kerim okuma-yazma bilmeyen “ümmî” bir toplumda indirilmiştir.¹⁴⁴ Bu durumdaki insanların vahyi kayda geçirmeleri ancak hafızaları vesilesiyle mümkün olmuştur. Âyetlerin parça parça inmesi onların daha kolay ezberlemelerini, dolayısıyla da vahyi anlamalarını temin etmiştir.¹⁴⁵ Böylece sahâbenin irşâd edilmesi ve buyrukların hazmedilip anlaşılması sağlanmıştır.

Ebu Abdurrahman es-Sülemî şöyle anlatmaktadır: Osman b. Affan, Abdullah b. Mes'ûd ve Kur'an'ı bize öğreten diğerleri, Peygamber'den on âyet öğrettiklerinde o âyetlerdeki ilim ve ameli iyice özümsemeden başka âyetlere geçmediklerini anlatırlardı ve derlerdi ki: “Biz Kur'an'ı ilim ve amelle birlikte öğrendik.”¹⁴⁶ Bir başka tabii ise Ebu Saîd el-Hudrî'yi kastederek “O, bize sabah beş âyet, akşam beş âyet olmak üzere Kur'an'ı öğretir ve derdi ki; ‘Cibril de Kur'an'ı beş âyet beş âyet indirdi.’ derdi,¹⁴⁷ demiştir.

140 Diğer üç dinin kitabı bir bütün olarak indirilmiştir. Bu hususta ulemâ arasında bir icmânın da olduğu söylenir. (Bkz. Zerkânî, Muhammed Abdulazim, *Menâhilü'l-İrfân fi Ulâmi'l-Kur'an*, Darul-Kutubi'l-Arabî, 1995, 1415, Beyrut I. 47) Ayrıca her üç peygamberin okuma yazma bildiği de nakledilir. Bkz. Kesler, Muhammed Fatih, *Kur'an-ı Kerim'i Önceki Vahiylerden Ayırt Eden Bazı Özellikler*, *Diyanet İlmî Dergi*, 2007, cilt: XLIII, sayı: 2, s. 23-54.

141 Furkân, 32.

142 Furkân, 32. “ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُتَبِّخَ بِهِ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِمَا يُوعَدُونَ ”

143 İsrâ, 106 “ وَنَزَّلْنَا قُرْآنًا عَرَبِيًّا عَلَى الْقَائِمِ عَلَى الْكُتُبِ وَنَزَّلْنَا تَنْزِيلًا ”

144 Cum'a, 2.

145 Zerkânî, *Menâhil*, I. 48.

146 Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Camiu'l-Beyân an Te'vil-i Âyi'l-Kur'an*, Beyrut 1992, I. 60. İbn Mes'ûd şöyle der: “Bizden birisi on âyet öğrenince, o âyetlerin manasını öğrenip onlarla amel etmeden diğer âyetlere geçmezdi.” (Taberî, A.g.e., a.y.)

147 Mennâu'l-Kattân, *Mebâhis*, s.111; Aynı konuda İbn Ömer'den de benzer bir rivâyetin olduğunu burada hatırlatalım. A.g.e. a.y.

Kısacası Kur'an-ı Kerim, olaylara ve Rasulullah (s.a.s.)'ın hayatı boyunca ortaya çıkan ferdi ve içtimaî münasebetlere uygun olarak azar azar indirilmiştir. Kur'an'ın inişi, yaklaşık yirmi üç sene devam etmiştir.¹⁴⁸ Bu inişin başlangıcı 610 yılının Ramazan ayının¹⁴⁹ Kadir gecesi olmuş,¹⁵⁰ Nebi'nin irtihaline kadar da sürmüştür.¹⁵¹

6. Kur'an Hikmet Dolu Bir Kitaptır.

Kur'an, yaptığı her işte sayısız hikmetler bulunan (el-Hakim isminin sahibi olan) Yüce Rabbimiz tarafından indirilmiş, içinde sayısız hikmetler bulunan (hakim) Yüce bir Kitaptır.¹⁵² Kuşkusuz bu da, o hikmete kendi iradesi ile kulak verebilenlere ancak Allah'ın hikmeti irade etmesiyle gerçekleşebilecek bir durumdur. Âyette şöyle buyrulur: *"Allah, hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokça hayır verilmiş demektir..."*¹⁵³ Burada kastedilen hikmet, Kur'an ve onunla olayları fikh etme/idrak etme olarak anlaşılmıştır.¹⁵⁴

Hz. Adem'den itibaren, peygamberlerini, katından gönderdiği mesajlar yoluyla hikmetiyle buluşturan Yüce Rabbimiz, İbrahim'e,¹⁵⁵ Dâvûd'a,¹⁵⁶ İsa'ya,¹⁵⁷ Yahyâ'ya¹⁵⁸ bu hikmeti bahşettiğini bildirirken, Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) için ise *"Kendi içinizden, size âyetlerimizi okuyan, sizi yücelten, size Kitâb ve hikmeti ve bilmediklerinizi öğreten bir Elçi gönderdik."*¹⁵⁹ buyurarak kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, onlara Kitabı ve hikmeti

148 Zerkeşi, Bedruddin, *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'an, el-Mektebu'l-Asriyye*, Beyrut, ty. I. 232.

149 Bakara, 185.

150 Kadir, 1.

151 Duhân sûresinin başında her önemli işin kendisinde tefrik edildiği mübarek gecede Kur'an'ın indiği ifade edilir ki burada kastedilen gece de yine Kadir gecesi olmalıdır. Çünkü Kadir sûresinde meleklerin her önemli iş için indiği söylenirken, Duhan sûresinde de bu gecede her önemli işin tefrik edildiği zikredilir. Ancak konu hakkında İbn Abbas'a dayandırılan bir rivayete göre Kur'an'ın mübarek bir gecede dünya semasında bulunan Beyt'il-İzzeye bir bütün olarak indirildiği daha sonra ise vahyin 23 senede Hz. Peygamber'e indirildiği de söylenmiştir. Tartışmalar ve detayları için bkz. Duman, Zeki, *"Kelâmullahın Levh-i Mahfuz'dan Cibrile İntikâli ve Hz. Peygamber'e İnzâli"*, İslami İlimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı, 1, Bahar, 2010 (41-90), s. 62 vd.

152 Yâsîn, 1; Zuhruf, 4.

153 Bakara, 269.

154 Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, V.576.

155 Nisa, 98/54.

156 Bakara, 251; Sâd: 20.

157 Zuhruf, 63.

158 Meryem, 12.

159 Bakara, 151.

öğreten bir elçi gönderdiğini hatırlatmıştır.¹⁶⁰ Buna göre Kur'an'a ait özelliklerden birisi de onda birçok hikmet ve mananın bulunmuş olmasıdır.

Hikmet kavramsal olarak ilim ve akıl ile ulaşılan gerçek bilgi anlamına gelse de adâlet, ilim, amel, nübüvvet, Kur'an ve Allâh'a itaat gibi manalarda da kullanılmış,¹⁶¹ içerdiği hüküm ve sağlam bilgiler nedeniyle ilahî kitaplara sıfat olarak da farklı formlarda âyetlerde yer almıştır.¹⁶² Nitekim bir âyette "Bunlar o hikmetli Kitabın âyetleridir."¹⁶³ denilerek benzer anlama yer verilmiştir. Kur'an'ın hikmetli olması, lehimize veya aleyhimize hükmeden, hiçbir çelişki ve tutarsızlığı bulunmayan, bâtılın önünde ve arkasında bulunmadığı sağlam kitap manalarına gelmesi nedeniyledir.¹⁶⁴

İbn Abbas'tan gelen bir tanımlama çok manidardır. Ona göre hikmet, Allah'ın kitabını anlamaktır.¹⁶⁵ Bu anlamı destekler mahiyette âyette "Rabbinin sana vahyettiği hikmet(ler)dendir. Allah ile beraber başka tanrı edinme, sonra kınanmış, (Allah'ın rahmetinden) uzaklaştırılmış olarak cehennemde atılırsın."¹⁶⁶ buyrulur. Burada yer alan hikmetten kasıt, Kur'an olabileceği gibi onun ihtivâ ettiği hükümler de muhtemeldir.¹⁶⁷

7. Onun Benzeri Kesin Olarak Getirilemez.

Kur'an'ı öne çıkaran özelliklerden birisi de onun bir benzerini insanların asla getirememesidir. Bu hususta insanlara ve cinlere bir çağrıda bulunularak şöyle seslenilir: "De ki: Eğer bütün ins ve cin (toplulukları), bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansa, -onların bir kısmı bir kısmına destekçi olsa bile- onun bir benzerini getiremezler."¹⁶⁸

Bir benzerini getirme konusunda Yüce Rabbimizin talebine cevap veremeyen müşriklere bir hafifletmede bulunularak şöyle denilmiştir: "Yoksa 'onu(Kur'an'ı) uydurdu' mu diyorlar? De ki: Eğer doğru söyleyenler iseniz,

160 Konu hakkındaki diğer âyetler için bkz. Âl-i İmrân, 164; Cum'a, 2.

161 İbn Manzur, *Lisânu'l-Arap*, XII.140; *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2005, s. 258.

162 Ateş, Süleyman, *Kur'an Ansiklopedisi*, Kuba Yayınları, İstanbul ty, VIII. 371-372.

163 Yûnus, 1; Lokman, 2.

164 Bkz. Maverdî, Ali b. Muhammed b. Habib el-Basrî, *en-Nüketu ve'l-Uyûn*, III.331.

165 Reşit Rıza, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Hakim*, Hey'etu'l-Mısriyye, Mısır 1990, III. 64. "أَنَّ الْحِكْمَةَ هِيَ الْفِطْرَةُ فِي الْقُرْآنِ"

166 İsrâ, 39

167 İbn Cerîr, Ebû Ca'fer, *Taberî, Câmiu'l-Beyân fî Te'vili'l-Kur'an*, (thk. Ahmed Muhammed Şakir), Muesesetu'r-Risâle, 1420/2000, XVII/452.

168 İsrâ, 88.

haydi Allah'tan başka gücünüzün yettiklerini de (yardıma) çağırıp, siz de onun gibi uydurma on sûre getirin.”¹⁶⁹

Yüce Rabbimiz, “on sûre” çağrısına da istediği cevabı veremeyen müşrik-
lere daha sonra şu âyetleri indirmiştir: “Eğer kulumuza (Muhammed'e) indir-
diğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sûre geti-
rin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve
bunu ispat edin).”¹⁷⁰

Hiç okuma-yazma görmemiş ümmî bir insana vahyedilen bu Kur'an'ın
öncelikle kendisi gibi bir Kur'an getirmelerini müşriklerden istemesi, akabin-
de on sûre akabinde bir sûre talebi, hatta daha sonra Kur'an'ın benzeri bir
sözü getirmelerini onlardan istemesiyle¹⁷¹ ortaya çıkan bu meydan okumaya,
teknik tabiriyle *tahaddî* adı verilir¹⁷² Dikkat edilirse çoktan aza doğru yapılan
bu talepte bir tadrîc de bulunmaktadır.¹⁷³ Bir kısım müfessire göre bu tadrîc,
meydan okumayı edebî açıdan daha güçlü ve tesirli hale getirmiş,¹⁷⁴ ve onlara
âdeta şunu haykırmıştır: Madem Bu Peygamber'e vahyedilen Kur'an onun
uydurmasıdır. Edebiyat ve söz ustası olarak haydi onun benzeri bir kelâm
getirin. Onun güç yetirebildiğine sizin de güç yetirmeniz gerekir, denmiştir.¹⁷⁵

Fakat vahyin indiği tarihsel koşullar dikkate alındığında yapılan bu çağ-
rıya cevap verilememiştir. Ama bugün de yapılan bu çağrı hala cevabını bul-
muş değildir. Ve kıyamete kadar da bu durum böyle gidecektir. Çünkü vah-
yin ifadesi gayet açıktır: “Yok yapamadıysanız, ki hiçbir zaman yapamaya-
caksınız, o halde yakıtı insanlar ve taşlar olan, inkârcılar için hazırlanmış
ateşten sakının.”¹⁷⁶

169 Hud,123.

170 Bakara, 23.

171 “Eğer doğru iseler onun benzeri bir söz getirsinler.” Tür, 34.

172 Aydın, Hüseyin, “Meydan Okumaları Bakımından Kur'an Mucizesi”, Kalam Araştırmaları: 8/1 (2010), ss. 45-76, s. 54.

173 Beyzâvi, Kâdi, *Envârü't-Tenzîl ve esrârü't-Te'vîl*, (Mecmûa mine't-Tefâsîr içinde), Beyrût 1901, III, 308.

174 Kurtubî, Ebû Abdillâh, *el-Cami' li ahkâmi'l-Kur'an*, Kahire 1372 h. 1.77.

175 Zemahşeri, *el-Keşşâf*. III. 187.

176 Bakara, 24. “ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْذَنَّا بِآلَائِكُمْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَالْحِجَارَةُ أَصْحَابُ الْحَدِيدِ ”

KUR'ÂN BİZDEN NASIL BİR OKUMA İSTER?

1. Vahye Karşı Kesin İnanç Sahibi Olma

Kişinin bir şeye inanması, ondaki hakikatlere özden bağlanmasını ve bu hususta kuşku duymamasını gerektirir. Dolayısıyla tamamıyla kendisine inanılmayan bir kitabın kişiye bir faydasının olamayacağı izahtan vârestedir. Bu nedenle Kur'ân'a gönül veren müminlere baktığımızda, onların hidâyet üzere oldukları ve vahye iman ettikleri muhtelif âyetlerde konu edilmiştir.¹⁷⁷ Bakara sûresinin başında *"İşte o Kitap! Onda bir şüphe yoktur..."*¹⁷⁸ vurgusunu görürüz. Yüce Rabbimiz kitabı hakkıyla tilavet edenleri överken de onları, *"Kendilerine kitab verdiğimiz kimseler...ona (Kitâb'a) inanırlar..."*¹⁷⁹ şeklinde tavsif eder. Benzer şekilde ilimde derinleşmiş (rusûh sahipleri) anlatılırken de onların anlayamadıkları âyetler karşısında *"Bu kitaba inandık. Hepsi Rabbimiz katından gelmiştir"*¹⁸⁰ diyerek mümince bir hali sergiledikleri anlatılır. Tüm bu örnekler bize, Kur'ân ile buluşacak kimsenin ondan gereği gibi istifade edebilmesi için kesin bir inanç sahibi olmasını göstermektedir.

2. Şeytandan Allah'a Sığınma

Kur'ân okurken yapılması gereken belki en önemli tedbirlerin başında Allah'ın rahmetinden kovulmuş olan (insan ve cin) şeytan/ların/dan Allah'a sığınmak gerekir.

Bu hususta Kur'ân'da, *"Kur'an okuduğun zaman o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın!"*¹⁸¹ ve *"Eğer şeytandan bir kışkırtma seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."*¹⁸² uyarısı bulunmaktadır.

Yüce Rabbimiz, Kur'ân okuma esnasında vahyin kendisinden rahatsız olan kâfirlerin hallerini anlatırken onların yüzlerinde oluşan hoşnutsuzluk hallerine dikkat çeker ve neredeyse iman edenlerin üzerine saldıracakları anlatılır.¹⁸³ Dolayısıyla görünür ve görünmez tüm negatif kitlelerin bizi vahyin sahibi ile olan iletişimimizde olumsuz etkileyeceğinde hiç kuşku yoktur.

177 Mesela bkz. Neml, 77; Fussilet, 44

178 Bakara, 2.

179 Bakara, 121.

180 Âl-i İmran, 7.

181 Nahl, 93

182 Araf, 200; Krş. Fussilet, 36.

183 Bkz. Hac, 77.

Bu nedenle Kur'ân'ın istediği okumada tüm şeytanlardan Allah'a sığınmak gerekmektedir.

3. Yaratan Rabbinin Adıyla Okuma

İlk inen vahyin içinde de emredilen bu ilke, kelâmın sahibine aidiyetini idrak açısından bizde bir bilinç oluşturacak demektir. Bu nedenle “*Oku! Seni yaratan Rabbinin adı ile...*” buyrulmuştur.¹⁸⁴ “*Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adı ile*” diye çevrilen “Besmele”, Kur'an'da 113 sürenin başında da yer almıştır. Neml süresinin 30. âyetinin de bir bölümüdür. Dolayısıyla Kur'an'da 114 yerde tekrar edilmektedir.

Besmele, tüm hayırlı işlerde bizler için bereketin anahtarı olduğu gibi Kur'ân okumada da önemli ve en başta gelen bir görevdir. Çünkü besmele çekerek Rabbimizden okuyacağımız Kur'ân için bir izin ve onay istemekteyiz. Neyi okuduğumuzu ve kime ait bir kelâmı muhatap aldığımızı hatırlamış olmaktadır. Zira bizler, evrenin ve bizlerin sahibi olan bir Yaratıcının bizim için indirdiği bir Kelâm ile muhatap olmaktadır. Bu nedenle O'nun kelâmına O'nun adı ile başlamak olması gereken bir davranıştır. Nitekim Sevgili Peygamberimiz de: “*Besmeleyle başlanmayan her ciddi iş noksandır (onun bereketi olmaz).*”¹⁸⁵ buyurmaktadır.

4. Vahye Kendi Bütünlüğü İçerisinde Yaklaşma

Bizden önceki nesillerin ve kendilerine kitap verilenlerin eleştirildiği konuların başında onların parçacı bir üslupla Kitab'a yaklaşmış olmalarıdır. Bu nedenle kendilerine “...*sahi siz kitabın bir kısmına inanıp da bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz.*”¹⁸⁶ denmiştir. Hatta bu parçacı inanç şekli nedeniyle Rabbimiz onları “bölücü” olarak nitelemiştir.¹⁸⁷

Kur'ân'ın kendine has bir yapıya ve düşünce örgüsüne sahip olduğu bilinmektedir. Onda bir tutarsızlık yoktur. Bunu, “*Onlar Kur'ân'ı hiç tedebür ederek (iyiden iyiye düşünerek) okumuyorlar mı? Eğer Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı, onda birçok tutarsızlık bulurlardı.*”¹⁸⁸ âyetine baktığımızda da görebiliriz. Bu âyet, sadece Kur'ân'da hiçbir eksiklik ve tutarsız-

184 Alak, 3.

185 Es-San'ânî, Abdurrezzak b. Hemmâm, *Musannef*, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrût 1403, XI.163; Ebû Dâvûd, Edeb, 21.

186 Bakara, 85.

187 Hicr, 90.

188 Nisa, 4/82.

lık bulunmadığına ilişkin bir meydan okumayı ifade etmekle kalmamakta; aynı zamanda kendi içinde sistematik bir anlam bütünlüğünün olduğunu da ihsas etmektedir. Bu nedenle Kur'an'ı okuyanların, vahyi kendi anlam bütünlüğü içinde okuması gerekmektedir. Teknik tabiriyle ifade edecek olursak, her âyetin bir siyâk ve sibâkının olduğu unutulmamalıdır.

5. Önyargılardan Uzaklaşarak Okuma

Kur'an okumak isteyen kişinin içinde bulunduğu ortam sebebiyle bir dine bir mezhebe, bir ideolojiye mensup olması mümkündür. Elbette bu tür çevrelerden ve ekollerden etkilenen kişi, eğer ilk olarak Kur'an'la da tanışmamışsa, bir önyargısı olacak demektir. Bu, ya olumlu ya da olumsuz olabilir veya her iki zıt kutup o kişide bütünleşmiş olabilir. İlimde sıhhatli sonuçlara varmanın temel ilkelerinden birisinin objektiflik ilkesi olduğu, tartışmasız herkesçe kabul edilen bir husustur.¹⁸⁹ Bu da, kişinin metni olumsuz anlamda bir önyargı ile yaklaşımdan değerlendirmesini gerekli kılmaktadır.

Burada "önyargılı olmak"tan kasıt şudur: Kişi daha önce bir fikre sahip olabilir. Kur'an'ı sahip olduğu bu fikri pekiştirmek ve kendi düşüncesini doğrulatmak amacıyla okumamalı, Kur'an'ı kendi fikrine tasdik ettirme mücadelesine girmemelidir. Her insanın daha önceki âlimlerden veya mensubu olduğu mezhep (ya da din)den edindiği bir anlayışı vardır. Bu düşünceyi benimsemiş kişi, kendi fikirlerini esas alarak onun doğruluğunu ispat etmek amacıyla Kur'an okursa, bu kişi önyargılı hareket etmiş demektir. Eğer herhangi bir düşünce ve ideoloji insanı birtakım olumsuz cahilî yaklaşımlar ve ön kabullerle Kitabı değerlendirecek olursa, onun bu vahiyden elde edeceği sağlıklı bir sonuç olmayacaktır. Çünkü böyle durumlarda, kişilere göre birtakım farklı anlayışların ve kanaatlerin olacağına kuşku yoktur. Halbuki Kur'an hiçbir mezhebin tekelinde, hiçbir mesleğin şahsında olan bir kitap değildir. O İslam dinine inanan bütün müslümanların şaşmaz rehberidir. Başka dine inanan insanlar dahi, peşin fikirlerle yaklaşmamak şartıyla incelerlerse elbette onlar da bu Kitaptan istifade edeceklerdir. Çünkü o, müttakiler için yol gösterici olduğu kadar¹⁹⁰ bütün insanlık için de bir doğru yol kılavuzudur.¹⁹¹

Ön yargının en çok öne çıktığı hususlardan olarak kişinin kendi yolunun hak olduğuna tabi olduğu atalarını ve onlara bağlılığı gerekçe göstermesidir. Halbuki Kur'an, atalara körü körüne bağlanmayı ve onlara tabi olmayı

189 Albayrak, Halis, *Kur'an'ın Bütünlüğü Üzerine*, 58.

190 Bakara, 2.

191 Bakara, 185.

da kınamaktadır.¹⁹² Aslında ecdat ve kişilerin geçmişi, meşrû zeminde hız alacak birer semboldürler. Ama tartışmasız mutlak kriterin Kur'an olduğunu, vahyin mutlak şaşmaz doğruluğu karşısında geçmişin de kimi zaman bir mania teşkil edebileceğini unutmamak gerekir.

Kısacası Kur'an okurken, onu merkeze alıp herkese göre Kur'anî doğrular yerine Kur'an'ın kendi doğrularını ön planda tutmak zorundayız.

6. En Verimli Vakti Ayırma

Vahye ayrılacak vaktin en kıymetli ve en verimli zaman dilimi olması gerekir. Gündüzün telaş ve koşuşturmaları altında zihni dumura uğramış insan için ilahî kelamla buluşmanın zamanı, bu kargaşanın dışında bir vakit olmalıdır. Belki bu vakit, herkesin kendi evine çekildiği ve uykuya geçtiği gece vaktidir. Nitekim Yüce Rabbimiz, vahyin ilk muhatabı olan Hz. Resulullah'a bu hususta şöyle hitap etmiştir: "*Ey örtünüp bürünen (Peygamber)! Az bir kısmı hariç olmak üzere, geceleyin kalk! ...Kur'an'ı ağır ağır, düşünce düşünce oku!*"¹⁹³ Bu âyetlerin devamında gece ibadetinin daha verimli ve gece okuyuşunun daha kalıcı olduğu vurgulandığı gibi gecenin gündüze göre daha uygun bir vakit olduğu, çünkü kişiyi gündüzleyin meşgul eden birçok işin olabileceği hatırlatılır.¹⁹⁴ Kuşkusuz Kur'an'ı okumak sadece geceye has bir durum da değildir. Ya da böyle anlaşılmamalıdır. Bunun yanında gündüzün تنها ve sakin olan yer ve zamanları da kişi için Kur'an'la buluşması açısından büyük kıymete haizdir. Kişiyi düşen zihin olarak kendince en uygun olduğu vakitleri Kur'an'a ayırmasıdır. Zaten gece ve gündüze ait namazların her rek'atında Kur'an'dan bazı pasajları okuyarak terennüm ettiğimizi düşünecek olursak bunu daha iyi anlamış olmalıyız.

7. Kur'an'ı Ağır Ağır Okuma

Vahyin inişi tadrîc üzere olmuştur. Bu da 23 senelik bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmiştir. Bu yöntem, biz müminler için de Kur'an'la buluşurken dikkate alınması gereken bir ilkedir. Kur'an'ın insanlara ağır ağır okunabilmesi için yavaş yavaş indirildiği âyetlerde vurgulanmıştır.¹⁹⁵ Bunun pratik bir örneği, Hz. Peygamber'in sahabesine hatim etmeyi, bir rivâyette üç

192 Bakara, 170; Mâide, 104; Lokman, 21.

193 Müzzemmil, 1-5.

194 Müzzemmil, 6-7.

195 İsrâ, 106.

günden;¹⁹⁶ başka rivâyette yedi günden¹⁹⁷ daha kısa zamanda yasaklaması olayında da görülmektedir.¹⁹⁸ Zira kısa zamanda yapılan hatimde anlamın buharlaşma riski vardır.

8. Düşünerek Okuma

Kur'ân'ın üzerinde en çok durduğu temel ilkelerin başında, kendisinin anlaşılması, âyetleri üzerinde insanların düşünüp ibret almalarıdır. Bu çerçevede Kur'ân, insanlar düşünsünler diye âyetlerinin sürekli açıklandığını,¹⁹⁹ sözün farklı şekillerde çevrilerek anlatıldığını²⁰⁰ zikreder. Ayrıca, insanları akletmez bir tutum içinde olmaları nedeniyle münafıklar özelinden eleştirerek “Onlar o sözü (Kur'ân'ı) düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerinin üzerinde kilit mi var?” der.²⁰¹ Ayrıca tüm inkarcıları dikkate alarak “Hâlâ Kur'ân'ı düşünüp anlamaya çalışmıyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, mutlaka onda birçok çelişki bulurlardı.”²⁰² uyarısında bulunur.

Türkçede “düşünmek” dediğimiz zihni fonksiyon, Kur'ân'da yüzlerce âyette farklı kavramlarla ifade edilir. Bu konuda “akletme”, “fıkhetme”, “tefekür etme”, “tedebbür etme”, “tezekkür etme”, bir birine göre bazı nüansları olsa da temelde aynı anlamları karşılık gelir. Benzer şekilde “şuûr”, “basîret”, “itibâr”, “ulû'l-elbâb”, “ulû'l-ebşâr” ve “ulû'n-nühâ” gibi kavramlarda da akıl sahipleri kastedilmiştir. Aslında Kur'ân'ın hedefinde bütün nüanslarıyla düşünme faaliyetinin önemine dikkat çekme vardır. Onun amacı, insanların âyetler üzerinde derin derin düşünmeleri ve gereğini yapmalarıdır. Yoksa Kur'ân, kendisiyle insanlar güçlük çeksınler diye²⁰³ ya da insanların başına sorun çıkartmak için indirilmiş değildir.

9. Hayata Tatbik Etmek Amacıyla Okuma

İlahi kelâmı okumanın bir diğer prensibi, onu gereği gibi yani “tilâvetin hakkını vererek” okumaktır. Bu husus âyette, “Kendilerine Kitab verdiğimiz

196 Ebû Dâvud, Kıraat, 1; Tirmizî, Kıraat, 13; Ahmet b. Hanbel, Müsned, II. 65.

197 Buhari, Fedâilü'l-Kur'ân, 34; Müslim, Sıyâm, 184; Ebu Dâvud, 329.

198 Konu hakkındaki rivâyetlerin değerlendirmesi için bkz. Çetin, Abdurrahman, “Hatim İndirme Hükümleri I”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1992, cilt: IV, sayı: 4, (s. 29-38), s. 32 vd.,

199 Bakara, 219; Bakara, 242; Yunus, 24.

200 Fussilet, 41.

201 Muhammet, 24.

202 Nisa, 82.

203 Tâhâ, 2.

kimseler onu, tilâvetinin hakkını vererek (gereği gibi) okurlar.”²⁰⁴ şeklinde ifade edilir. Âyetin metninde²⁰⁵ yer alan “tilâvet/تلاوة” kelimesi, “okumak, uymak, takip etmek, bir şeyin arkasına düşmek” gibi anlamlara gelir.²⁰⁶ “Tilâvetin hakkını vermek” ise; Kur’ân’ın manasını, hükümlerini düşünerek, hissederek, sindire sindire, yavaş yavaş okumak ve de ona uymaktan geçer. Bunun da anlamı, Kur’ân’ı hem lafzını/nazmını gözeterek yani tecvîdine, harflerinin mahreçlerine dikkat ederek hem de mânâsını, hükümlerini düşünüp okumak ve hayata tatbik etmeye çalışmaktır. Yoksa sadece lafzını gözetmek, mânâyı anlamaya ve yaşamaya çalışmamak, hakiki tilâvet değildir.²⁰⁷

Kur’ân, birçok âyette kendisine tabi olunmayı emretmektedir. Âyette, “İşte bu Kur’ân mübarek bir kitaptır. Onu biz indirdik. Öyleyse ona tabi olun ve Allah’tan korkun ki O’nun rahmetine erebilesiniz.”²⁰⁸ ifadesiyle bunu görmekteyiz. Benzer şekilde âyetlerde “Allah’a itaat ediniz...” formuyla gelen tüm ifadeler, bizden Kur’ân’a tabi olmamızı ve hayata tatbik etmemizi istemektedir.

Önceki sayfalarda da ifade edildiği üzere sahabe neslinin Kur’ân karşısındaki tutumunu, kendileri, “Biz Kur’ân’ı on âyet, on âyet alırdık ve aldığımız on âyeti anlayıp hayatımıza aktarmadan diğer on âyeti almaktan kaçınırdık. Kur’ân insanlara, onunla amel etsinler diye nazil olmuştur, ...Sahabe Kur’ân’ı amel etmek için okudular. (Halbuki) Sizden her biri, başından sonuna kadar onu okur, tek bir harfini dahi bırakmaz iken onunla amel etmeyi tamamen terk etmiştir...”²⁰⁹ şeklinde ifade etmişler ve sonraki nesil (tabiîn) ile kendi okuyuşları arasındaki farkı göstermişlerdir.

Kur’ân’ı hayata tatbik etmenin ödülü hem bu dünyada hem de âhîret gününde mutlu olmaktır: “Kim (vahye) iman edip de (onda emredilenler doğrultusunda) salih ameller işlerse, ona hoş bir hayat bahşederiz.”²¹⁰

204 Bakara, 121.

205 “الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُوهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ وَأُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ”

206 er-Râzî, Fahrüddin, *Mefatihul-Gayb*, Akçağ Yayınları, Ankara 1991, III. s. 407; Yazır, Hamdi *Hak Dini-Kur’ân Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1971, c.İ, s. 102.

207 Yıldız, Abdullah, *Kur’ân’ın Hayata Müdahalesi*, Umran Yayınları, İstanbul, Ocak 2004, s. 22.

208 En’am, 155.

209 Mekki, Ebû Talip, *Kâtu’l-Kulûb fi Muâmeleti’l-Mahbûb, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye*, Beyrut 1426/2005, I. 250; Gazzali, Ebû Hâmid, Muhammed b. Muhammed, *İhyâu Ulûmi’d-Dîn, Dâru’l-Ma’rife*, Beyrût ts. I.64,77; Abdurrezzak b. Abdulmuhsin, *Fıkhul-Ed’iye ve’l-Ezhâr*, Kuveyt 1423/2003, I. 81.

210 Nahl, 16/97.

SONUÇ

Kaynaklarımızda Kur'an, Allah tarafından Cebrâil vasıtasıyla 23 senelik zaman dilimi içerisinde indirilmiş olan ve okunmasıyla tilavet olunan son müciz kelâm diye tanımlanır. Çalışmamızda bu tanımın Kur'an âyetleriyle bir açılımı denenmiş ve Kur'an'ın öne çıkan isimleri ve vasıfları değerlendirilmeye çalışılmış, akabinde de Kur'an'ın biz inananlardan talepleri konusunda kısa bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Buna göre Kur'an, Allah tarafından bize gönderilen son kitabın adıdır. Vahyin kendisi dikkate alındığında elliden fazla isminin olduğu görülür. Kur'an'ı farklı yönlerden tanımlayan bu isimlerden her biri Kur'an'ın muhtelif âyetlerinde yer almıştır. Çalışmamızda bu isimlerden bir kısmı kısaca detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Kur'an, Allah tarafından, Cebrâil aracılığıyla kendisine dışarıdan bir müdahale olmadan indirilmiş, üzerinde herhangi bir kuşkuyla yer bulunmayan son kutsal metindir. Gönderildiği toplumun dili dikkate alınarak Arapça olarak yirmi üç senelik bir zaman dilimi içerisinde peyderpey indirilmiş bir hikmet kaynağıdır. Onun bir benzeri bu güne kadar getirilememiştir ve bundan sonra da asla getirilemeyecektir.

Kur'an'ı okuduğumuzda ona karşı birçok görevimizin olduğunu görürüz. Şunu belirtmek gerekir ki, dindarlığımızın ve Müslümanlığımızın kalitesi Kur'an'la kurduğumuz bağla doğru orantılıdır. Kur'an bir şaka ve oyun aracı olmayıp Allah'ın hakk ile batılın arasını ayıran kesin sözüdür. Onunla buluşurken bizden istediği birtakım öncüller vardır. Onunla buluşurken, bizde o vahye karşı kesin bir imanın olması, şeytandan ve şeytanî birtakım duygu ve düşünlerden Allah'a sığınarak başlanması, vahye zihnimizde daha önceden var olan birtakım önyargılardan sıyrılarak kendi bütünlüğü içerisinde yaklaşılması, acele acele okunmaması, uygun yer ve zamanların kollanması, düşünce düşünce ve tane tane tilâvet edilmesi ve elde edilen birikimin hayata tatbik edilmesi hedeflenmelidir.